

De groote lijnen van dat majestueuze Godsgebouw worden zichtbaar.

Het koor van de verkoren menscheit doet zijn eerste zwakke tonen hooren.

De verlost en uit alle werelddelen verkondigen in hun eigen taal de groote werken Gods, zooals de Geest hun geeft uit te spreken.

Zoo is dan het Pinksterfeest het feest der gemeenschap.

Maar niet in den zin, zooals de wereld „gemeenschap” opvat.

Vervinkt wordt het Pinksterfeest, wanneer men er in ziet een verbroederingsfeest tusschen de volkeren.

Gehoord wordt het Pinksterfeest, wanneer men daarop zou willen vieren de doorbraak van de gewone gemeenschapsidee.

Het konflikt tusschen enkeling en gemeenschap zal niet ophouden te branden.

Het kan niet worden opgelost.

Filosofisch niet, politiek niet, oeconomisch niet. Aan blusschen valt niet te denken.

Al meent men het gewonnen te hebben; het blijft smeulen en de vuurhoos stijgt na korter of langer tijd weer ten hemel.

Doch wel is bezworen het konflikt tusschen den wedergeboren enkeling en de nieuwe-menscheitsgemeenschap.

Of eigenlijk heeft dat nooit bestaan.

Daarvoor is het werk van den Pinksterdag te heilig geweest.

Breken er in de kerk krisissen uit, dan kunnen die verwekt worden door een gespannen verhouding tusschen het nog niet vernieuwde in den enkeling en de nieuwe-menscheitsgemeenschap, tusschen den wedergeboren enkeling en het oude omhulsel van de nieuwe-menscheitsgemeenschap, tusschen het onwedergeborene in den wedergeboren enkeling en het onvernieuwde in de nieuwe-menscheitsgemeenschap.

Maar tusschen den wedergeboren enkeling en de nieuwe-menscheitsgemeenschap niet.

Schroef dan het Pinkstervuur het onwedergeborene in ons en het onvernieuwde in onze gemeenschap weg.

Opdat wij in der waarheid zijn: heiligen der laatste dagen.

De Geest is uitgestort als Geest der nieuwe-menscheitsgemeenschap.

Daarom is het dan alleen Pinksteren voor u, wanneer gij u een lid van de nieuwe menscheit weet en ook als zoodanig feestvierd.

Ontzaglijke voorwaarde voor een gezegend Pinksteren!

In de nieuwe-menscheitsgemeenschap aktief te zijn!

Gemeenschap te oefenen in woord en daad met de kinderen Gods, die nabij zijn.

Gemeenschap te oefenen daadwerkelijk, in den geest en in den Geest met hen, die ver zijn, zooveel als de Heere tot Zijn verbondsgemeenschap roept.

Gemeenschap te oefenen in den geest en in den Geest met hen, die in Jezus ontslepen, want zij staan in de nieuwe-menscheitsgemeenschap vooraan.

Gemeenschap te oefenen in den geest en in den Geest met de engelen, die rondom u zijn, want oferschoon zij niet tot de nieuwe-menscheitsgemeenschap behooren, zijn zij toch immer tot haar dienst gereed.

En als gij dan door den Geest deze gemeenschap hebt, zal die gemeenschap ook zijn met den Vader en met Zijn Zoon Jezus Christus.

HEPP.

UIT DE SCHRIFT.

Stroomen op het droge.

Want ik zal water gieten op de dorstigen, en stroomen op het droge; ik zal Mijn Geest op uw zaad gieten en Mijn zegen op uwe nakomelingen.

En zij zullen uitspruiten tusschen in het gras, als de wilgen aan de waterbeken, Jesaja 44:3 en 4.

(Pinksterfeest.)

Pinksterfeest is het groote Groei- en Bloeifeest in het Koninkrijk Gods en in den hof der Kerk.

God laat Zijn Geest niet neerdruppelen, maar neerstroomen. Hij geeft water op den dorstige en stroomen op het droge. Zijn Geest op uw zaad en Zijn zegen op uw nakomelingen. Want waar Hij dit water geeft daar laat Hij ook het leven, dat Hij gewekt heeft, uitspruiten en groeien.

De belofte daarvan kreeg Israël mee, toen het uit Babel verlost werd, en vreesde voor de dorre woestijn. Was de Heere er niet meer, die uit Egypte uitgeleid had, die in de zee een weg, en in de sterke wateren een pad gemaakt had?

Ziel — zegt Hij tot dat moedeloze volk — ik zal wat nieuws maken, nu zal het uitspruiten: in de woestijn een weg, en rivieren in de woestijn, water op den dorstige, stroomen op het droge, Mijn Geest op uw zaad, Mijn zegen op uw nakomelingen.

Dan gaat het groeien.

Dan zwellen de knoppen en springen open. Daar perst en dringt het leven naar het Licht. Zij, n.l. uw nakomelingen, zullen uitspruiten tusschen in het gras en als wilgen aan waterbeken.

Deze belofte Gods is aanvankelijk vervuld, toen de poorten van Babel voor de bedrukte ballingen open gingen, en deze voorttoegen naar Sion, de oude erve van Israël.

Maar volledig vervuld werd zij door de uitstorting des H. Geestes.

Op den Pinksterdag is over het dorre en dorstige Sion, uit de rivier Gods, levenwekkend water uitgestroomd.

Wat zou er van de planting van Christus' Kerk terecht gekomen zijn, als de Heere de hemelen niet ontsloten had, en uit de rivier des heils de volle wateren niet had laten afvloeien in milden overvloed?

Troost u, wachtend en smachtend volk Gods, uw dorst naar dit levend water wordt geleest. Het bittere Marawater uit de feestbokalen der wereld kunt gij niet drinken. Van de gebroken bakken der zondaren verwacht ge geen heil. Maar uw God zal laten geven. Bij den tocht van Zijn Kerk naar het hemelsche Sion zal Hij de scharen der verlost en uit Babel niet laten verwijnen.

Doch niet alleen dorstigen zullen gelaafd, ook het droge zal verkwikt worden. De dorstige smacht bewust naar water.

Maar het dorre land roept zijn leed niet uit. Het ligt daar maar stil en onmachtig te kwijnen. Het kent zijn nood niet bewust. Wij verstaan dien nood; wij voelen dat smachten mee.

Ligt hier niet een duidelijk beeld van de heidenwereld? Als de Geest over de Kerk komt, dan vangt zelfs het woeste land die droppen, Zijn weide blijft niet droog.

Daarom hernieuwt Pinksterfeest de zendingsroeping; en het heimwee naar groei en bloei op dorre velden der heidenen en Mohammedanen.

Toch bemoedigt de Heere Zijn kinderen bijzonder ook in den weg van Zijn genadeverbond.

Mijn Geest op uw zaad en Mijn zegen op uw nakomelingen!

Nee, het is niet genoeg, dat die H. Geest voor vele eeuwen is uitgestort; wij hebben de vervulling der belofte nog noodig, nu, voor onze tijden, voor ons en onze kinderen.

Dat gaat niet meer met tongen en vuur en talen, maar met de doorlouterende genade des H. Geestes, die neerwerpt en opheft, uitbrandt en zuivert, den adem des Geestes levenwekkend uitzendt, die nieuwe harten en nieuwe talen en nieuwe tongen geeft om God te prijzen.

Als die Geestesstroom uitgaat begint er wat te groeien. Dan spruit het allerwege uit, ook onder het jonge geslacht.

„Egint zoo eenvoudig.

Als bloemen tusschen het gras.

Vertrapt ze maar niet.

Verwacht niet teveel meens.

Ook niet van uw kinderen.

Er worden geen groote menschen geboren.

Kinderen, klein en zwak.

Sommigen achten alleen de hooge boomen in den hof der Kerk de moete van het aankijken waard. En onderwijl vertrappen ze de teere jonge bloempjes, die tusschen het gras uitspruiten. Men moet ook zoo laag bukken om ze te zien.

Ze zijn met doornen en distelen omgeven. Ze staan tusschen het gras.

Maar waar Gods Woord werkt, en Gods Geest drinkt, daar is een oase in de woestijn, het groent en groeit en bloeit.

Al zijn de spruitjes eerst teer, geen nood, als het leven uit Gods Geest er maar in is, dan zullen ze als welige wilgen aan frisschen waterbeken opschieten.

Deze zal zeggen: Ik ben des Heeren.

En die zal zich noemen met den naam van Jacob.

Dat zal onze Pinksterzegen zijn.

De beekjes der rivier zullen verblijden de stad Gods. Ook Rahab en Babel zullen Gods eer vertellen.

De Heere zal ze zelf bevestigen, en doen den naam van Sions kinderen dragen.

F. C. M.

ZENDING EN EVANGELISATIE.

De betekenis der Jeruzalemsche Conferentie.

Rapport II.

Het spreekt vanzelf, dat op de Conferentie te Jeruzalem de hoofdaandacht gegeven werd aan de prediking van het Evangelie. Hoe moet men de niet-Christelijke volken beschouwen? en welke boodschap moet hun gebracht? Deze twee vragen hielden de gemeedern ernstig, totdat met algemeene stemmen de „Boodschap” was vastgesteld.

De tweede belangrijke kwestie, die de Conferentie bezig hield, was de „Religious Education”.

Het schijnt, dat deze kwestie te Jeruzalem niet van zooveel gewicht geacht werd als indertijd in Edinburg. Immers, toen vormde het rapport een boekdeel van bijna 500 bl. en nu maar de helft! En wat nog erger schijnt: toen werd er van Christian Education gesproken, wat van heelwat positiever inhoud is dan het vlakke Religious Education!

Bij nader beschouwen blijkt echter, dat het niet zo erg is als het op het eerste gezicht lijkt.

Nemen wij eerst den omvang van het boek. Deze is niet altijd evenredig aan de belangrijkheid van den inhoud! Ongeveer 400 bl. werden in het Edinburgsch rapport ingenomen door historische bijzonderheden en alle zendingstanden; zulk een statistisch overzicht is natuurlijk interessant en leerzaam, maar daarmee is de kwestie der Education niet opgelost, en ook niet verder gebracht.

Het rapport van Jeruzalem is heel wat gewichtiger, het eerste deel, dat de helft van het boek beslaat, is een schitterende paedagogische uiteenzetting, voornamelijk van de hand van J. H. Oldham, den secretaris van den Internationalen Zendingsraad, onder den titel „Religious Education”, en is opgebouwd uit gegevens, door onderscheidene daartoe bevoegde personen van het zendingsveld verschaft.

Deze uiteenzetting is zelfs van zooveel gewicht, dat het de Conferentie in staat stelde een Paedagogisch manifest op te stellen en aan te nemen, waarop wij hieronder terug komen.

Maar het vervangen van Christian door Religious is toch achteruitgang?

Wij betreuren deze verandering ook. Maar hooren wij den opsteller van het rapport over dit punt: „Voor praktisch gemak zullen wij in het algemeen den term religious education gebruiken, om te beschrijven al den arbeid, die bedoelt specifiek religieus te zijn, in tegenstelling met andere levensbelangen; terwijl de term Christian education als regel zal worden gebruikt ter aanwijzing van het systeem op de scholen onder Christelijke leiding en toezicht in tegenstelling met de nationale of met de niet-Christelijke systemen van opvoeding. Maar daar voor Christenen religieuze opvoeding altijd een Christelijken inhoud heeft, zal het noodig zijn, om, waar de nadruk valt op het specifiek Christelijk karakter van de religieuze opvoeding, den term Christian education te gebruiken in den zin, waarin religious education in dit rapport algemeen gebruikt wordt. Wij meenen, dat uit het verhand genoegzaam duidelijk blijkt de zin, waarin de term Christian education gebruikt wordt.”

Het woord „education” vraagt ook nog even om verklaring.

Letterlijk beteekent het opvoeding. De schoolraad O. Eberhard, die op de Conferentie een rol van betekenis gespeeld heeft in de kwestie van het onderwijs, noemt zijn opstel in het boek „Von den Höhen der Olbets” dan ook „Religieuse Erziehung”.

Het gaat dus niet alleen over het onderwijs op de scholen, al neemt dit de ruimste plaats in de uiteenzetting in; maar over heel het breeds terrein der opvoeding: in huis en buitenshuis; en ook over wat de kerk in dezen te doen heeft.

Het was wel noodig, dat aan het zendingsonderwijs en wat daarmee samenhangt, groote aandacht werd besteed. Want het gaat niet naar wensch.

De tijd is toch onherroepelijk voorbij, dat de zending allerwege naar eigen begrepen en inzicht haar scholen kan inrichten, met of zonder steun van overheidswege. De regeeringen hebben sinds lang ingezien, dat zij zich door de school groote macht en invloed kunnen verwerven; en zoo is het onderwijs een belangrijk punt van staatszorg geworden.

Zelfs is het in sommige landen de vraag geworden, of het kan worden toegestaan, dat naast de staats scholen ook nog andere scholen worden opgericht, in het bijzonder door vreemdelingen, met het uitgesproken doel een vreemden, in dit geval den Christelijken godsdienst te bevorderen.

De nieuwe schoolwetgeving in Turkije, Perzië en China, geeft dan ook reden tot ernstige bezorgdheid. Praktisch worden door de maatregelen dier regeeringen de zendingscholen onmogelijk gemaakt.

Maar er is nog een ernstiger zaak. Zie, de verdrukking door de overheid komt van buiten; het is een beproeving, waarin men God om sterkte en uitkomst mag vragen. Maar wanneer eigen schuld opvoeding en onderwijs in gevaar brengt, is bekeering noodzakelijk. En toch, zoo staat het er mee.

Van verschillende zendingsvelden kwam de klacht, dat „de wereld” wel gebruik wist te maken van de vindingen der nieuwe paedagogiek en psychologie, maar dat „de kerk” nog langs de oude, platgetreden paden liep, en daarmee het zendingsonderwijs en alle leiding uit opvoedkundig oogpunt, in discreditie bracht.

De Conferentie heeft vooral daartegen krachtig positie

genomen. Ja, waarschuwin uitgestippeld, tevens uiteen schap op d daarom k spreken.

Dat aan h arbeid is v Zooals wij voornamelijk delegeerden.

Dat rapport Conferentie l de vergaderi zijn in exte nomen: dr Education, en our Lord! V belang geble

De discussie enparige co Toen were geven aan i bepaald ond Daaruit is vergadering i genoemd is.

De Conferen ingeslagen.

En zelfs Met name kwesies, die galem niet l

Daarom is staande uit schoolwezen derland, om werken.

Het manife methode van stelsel op te

Terwijl wij wij nog op Eberhard ha

Het schijnt llaven. In z

toch dit ou Het is eel geheel op te behoog aan.

Jezus opve het Evangelie beschaving; zulk een atu

Deze groei Eerst pred het Evangelie hoorders een houding tot

wekt. Deze tijlperk van

POPULAI

Aristip tot Jeyrudo Socrates. Maar het is werkte en gewerkt heel tenechap en

Doch met al kwam hij onderwijs, in een selfm. Dezer menec stande wel

Silzwigen hij zijn strev trouwens he

hal van den mogelijk ge toekt het er afzonderlijke

gelijko som. De wijze genot te waan

te berekenen gnot dan p

Plato besch dialoog Prot conclusie da het wezen d

Natuurlijk de matigheid en teleurstel evenzeer dap de pijn van

sich de kout levendig voo

Bekend is rima met s hand ging. Epicturus complex in bounden. Vree

LISATIE.

he Conferentie.

Conferentie te Jeruzalem aan de prediking van de niet-Christelijke Boodschap moet worden de gemeenderen namen de „Boodschap“

die de Conferentie „Education“.

Jeruzalem niet van oudtijds in Edinburg. Het boekdeel van de Conferentie over de „Education“ is dan het

dat het niet zo licht ligt.

van het boek. Deze langrijke van de in het Edinburgse bijzonderheden en statistisch overzicht is maar daarmee is de en ook niet verder

wat gewichtiger. Het boek bestaat uit een verzameling van, onder den titel „Education“ is dan het

zooveel gewicht, dat de een Paedagogisch nemen, waarop wij

aan door Religious

ook. Maar hooren over dit punt: „Voor algemeen den term beschrijven al den us te zijn, in tegen; terwijl de term worden gebruikt te worden onder Christelijke met de nationale opvoeding. Maar opvoeding altijd een nodig zijn, om de Christelijke karakter van Christian education wordt. Wij meenen, duidelijk blijkt de den gebruikt wordt“.

ook nog even om ing. De schoolraad is een rol van de van het onderwijs, on den Höhen des eimung“.

het onderwijs op de plaats in de uiteen- sde terrein der op n ook over wat de

het zondingsonderwijs aandacht werd be- wensch.

urbij, dat de zending ncht haar scholen van overheidswege ngezien, dat zij zich kunnen verwerven; rijk punt van staats

de vraag geworden, at naast de staats- worden opgericht, is met het uitgespro- den Christelijken.

Turkije, Perzie en rustige bezorgdheid. den diert regoeringe- maakt.

zaak. Zie, de ver- van buiten; het is sterke en uitkomst schuld opvoeding bekeering noodzake- e.

kwam de klacht, te maken van de- u psychologie, maar platgetreden paden wijs en alle leiding rediet bracht. gen krachtig positie

genomen. Ja, het heeft het niet bij een protest of waarschuwing gelaten, maar in haar rapport de lijnen aangegeven, waarlangs het onderwijs moet gaan, en lereens uiteengezet, hoe van de resultaten der wetenschap op dit gebied profijt moet worden getrokken.

Daarom kunnen wij van een paedagogisch manifest spreken.

Dat aan het vaststellen van zulk een program veel arbeid is voorafgegaan, is duidelijk.

Zoals wij reeds zeiden was een rapport opgesteld voornamelijk door Oldham, en toegezonden aan alle ge- degeerden.

Dat rapport werd in een voltallige vergadering der Conferentie behandeld, nadat dr. Weigle en Canon Raven de vergadering hadden toegesproken; hun toespraken zijn in extenso in het verslag der Conferentie opgenomen; dr. Weigle had het over Christian Religious Education, en Canon Raven over The Teaching Method of our Lord! Vooral dit laatste stuk is van buitengewoon belang gebleken.

De discussie over het rapport leidde niet tot een eenparige conclusie.

Toen werd het rapport ter nadere behandeling ge- geven aan niet minder dan vijf secties, die elk een bepaald onderdeel voor haar rekening namen.

Daaruit is het voorstel geboren, dat door de volle vergadering is aangenomen en een paedagogisch manifest genoemd is.

De Conferentie heeft met dit manifest nieuwe wegen aangegeven.

En zelfs daarmee was zij nog niet tevreden.

Met name het onderwijs heeft talloze technische kwesties, die door een vergadering als die te Jeru- zalem niet bevredigend kunnen worden behandeld.

Daarom is besloten een commissie te benoemen, be- staande uit mannen, die de praktijk van het zondings- schoolwezen kennen, en uit paedagogen in het moe- derland, om de zaak der Education volledig uit te werken.

Het schijnt een „vondst“ te zijn geweest van Canon Raven. In zijn toespraak tot de Conferentie heeft hij toch dit onderwerp behandeld, kort en krachtig.

Het is echter toch nog te lang het belooft in zijn geheel op te nemen; wij dus den gang van het be- loof aan.

Jezus opvoedingsmethode draagt alle kenmerken van het Evangelie, en tegelijk de kenmerken van de ware beschaving: leven, vrijheid en gemeenschap. Slechts in zulk een atmosfeer groeien de karakters.

Deze groei voltrekt zich in vier periodes.

Eerst predikt Jezus in het openbaar, voorbereidend, het Evangelie van Zijn Koninkrijk, en geeft aan Zijn hoorders een nieuwen levensinhoud, dewijl Hij de ver- houding tot God bepaalt en het saamhorigheidsgevoel wekt. Deze grondleggende fase beantwoordt aan het tijdperk van het kind van zijn derde tot zijn achtste jaar.

Daarna volgt de periode, dat de hoorders tot het discipelschap werden geroepen, in welken tijd Jezus de methode volgt door te onderwijzen door gelijkenissen, om zoo den hand tusschen het aardische en hemelsche aan te knopen en het oog der twaalfen op de geestelijke dingen te richten. Hij legt den jongeren arbeid op (Matth. 10) en geeft daadwerkelijk onderwijs. Dit is in overeenstemming met den knapensetijd van acht tot twaalf jaar.

Daar komt de „jongelingsstijl“ der discipelen, daar zij in Jezus den Gezondene der Vaders leeren zien en Hem als den Christus belijden. Maar hoewel zij opwassen in de kennis van het Zoonchap van Christus en Zijn eenheid met den Vader, blijft alle eigenlijke dogmatiek nog afwezig. Zoo is Jezus hen nabij, niet alleen of niet zooveel als Vriend en Leidman, maar als de Zoon van God.

En eindelijk, bij het licht van de verkregen kennis ontvangen de discipelen inzicht in de betekenis van het leven, waarin dienen, lijden, zonde, bekeering en wedergeboorte thuisheoren.

Zoo zijn de laatste ervaringen van kruis en Gol- gotha en open graf voorbereid, en de discipelen gaan stijgend stap voor stap de voltooiing op Pinksteren tegemoet.

Men kan zeggen, dat dit alles een gekunstelden indruk maakt. Doch dat de Conferentie haar manifest aansloot bij Jezus als leermeester en profeet, kan worden toegevoegd, en heeft op heel het stuk een heel Christologisch stempel gedrukt.

Ook om dezen arbeid kan de betekenis van de Confe- rentie van Jeruzalem groot worden geacht. J. D. W.

KERKELIJK LEVEN IN NED. INDIE.

Wanneer zullen we eindelijk gehoor vinden?

Medio 1928 stond in het blad der Vrijzinnig Hervorm- den „Kerk en Volk“ het volgende te lezen: „Als een jongeman uit onze omgeving wegtrekt naar Indië, als een meisje van onze kennis als „handschoentje“ schoep gaat, als een jong paar ginds het groots begin gaat maken, waarvoor in het vaderland de benodigde „baan“ niet was te vinden, ... wat moeten wij dan zeggen? Moeten wij ons dan met de optimisten alleen maar verheugen, omdat in Indië het „volle leven“ wacht, met een onbezorgde toekomst in het verschiet? Of moeten wij met de pessimisten slechts beklagen de nieuwe slachtoffers in den strijd tegen het tropische klimaat, dat de ziel uitput en het lichaam slooft? Och, dit pessimisme kan ons zoo begrijpelijk zijn: wan- neer wij een ontgoochelde stem uit eigen ervaring hooren verhalen over de morele ellende der Indische eenzaam- heid en der Indische samenleving, wanneer er één terugkomt vóór zijn tijd: „mislukt“, of als daar alleen nog maar komt een kort telegram, en pas weken later de brieven, die min of meer verklaren, waarom wij een geliefd gezicht nooit zullen weerzien. ... En toch blijft het andere óók waar: dat in het wonderlijk schoone Indië een leven gevonden kan worden, ruimer dan in ons kleine knusse land, rijker aan strijd, maar ook rijker aan belooning voor wie de kracht vindt om te

wij er zijn is de dood er niet; als de dood er is zijn wij er niet meer. Ook Lucretius, de dichter met zijn levendige phantasie en zijn fijn gevoel, was Epicureër, en wel in volstrekt anti-godsdiensigen zin: de goden zijn gepersonificeerde menselijke idealen die op pieuse wijze vereerd moeten worden.

Heel deze richting van het Hedonisme had dus als levenshouding wat later in Duitschland geformuleerd worden: Lust zu gewinnen, Schmerz zu vermeiden.

Aristoteles, de klare en diepe denker, die man van de logica was absoluut geen Hedonist, veelmeer een ver- legenwoordiger van het Energisme, evenals Plato en de Stoï.

En toch vinden we bij hem wel iets, dat ons in ver- band met ons onderwerp interesseert.

Hij stelt het levensdoel veel hooger en neemt het veel edeler dan de Epicureërs. Niet maar als inwilling van den lust en het zoet genot, maar als eudaimo- nie, *to xaxō ágathē zētē*, het voortreffelijke leven — den harmonischen mensch.

Hij onderscheidt de menschen in drie typen, den mensch, die op genieten uit is, den practischen en den theoretischen mensch. Bij den eerste overheerscht zinnelijke begeerte, bij de tweede hoogere aandrifft, (*thumos*) bij den derde de zuivere rede. Eerst als men nu door opvoeding het voortreffelijke leven zelf heeft leeren kennen, kan men beoordeelen hoeveel hooger dit staat dan het leven van den mensch, die op genieten uit is. In zekeren zin is dit een critiek op Socrates' te hooge waardeering van het denken en weten als factor bij het menschelijk handelen.

Veel verder ging Antisthenes, die uitprak: beter krankzinnig dan genieten.

En had zelfs Plato niet de ascetische leer verkondigd: filosofie is streven naar scheiding van ziel en li- chaam? (*mortis meditatio*).

Voor Aristoteles en de zijnen bleef het hoogste levensdoel uitbreiding van inzicht in de dingen, gedre- ven door een onverzettelijke wroetgierigheid.

Dit was voor Aristoteles het verband van weten- schap en levensvreugd.

Uit dit alles zien wij dat reeds de antieke cultuur bij haar worstelen om geluk, om levensvreugd, om wat Henri Bordeaux genoemd heeft *la joie de vi- vre*, de Wetenschap te hulp riep om dat ernstig pro- bleem voor haar op te lossen; maar het natuurlijk redelike was te zwak om klaarheid te brengen in het verwarde denken en in het ongetrooste hart, met zijn heimwee naar geluk.

De wereld — zegt de Schrift — heeft God niet ge- kend door de wijsheid.

volharden... Wat moeten wij zeggen, als Indië weer wegroept leden van onzen kring? Misschien is het beste, om maar niet veel te „zeggen“. Om alleen maar wat mee te leven, zoals zij zelf het zien. En als zij ons dierbaar zijn, zal ons hart hun geven: een stille zegenbree.

Stukje is niet kwaad; maar de oplossing meer dan bedroevend. En ik kan nu goed begrijpen, dat het „Algemeen Protestantisch Blad van N.I.“, waaruit ik het overnam, hier in zijn nummer van 12 Sept. 1928 ducht- lig over klaagt.

Indienland, aan de Kerk schijnt in het geheel niet ge- dacht te zijn; aan haar bewaarende, sterkende, opbou- rende kracht wordt geen aandacht gewijd; en begrijpelijk, maar tragisch in haar slot, klinkt de verzuuching van het „Alg. Prot. Bl.“: „Weet men dan in Nederlandsche kerkelijke kringen heelmaal niets van het kerkelijk leven in Indië, of heeft men daar zoo bitter weinig fiducia in de geestelijke draagkracht onzer Indische Kerk?“ Ik geloof indenland wel dat dit laatste niet onmogelijk is. En ik moet er aan toevoegen, dat dit ge- brek aan vertrouwen ook niet ongegrond zou zijn. Wel wil het „Alg. Prot. Bl.“ het zoo voorstellen alsof dit gebrek aan vertrouwen „goedgeels (zou) te herleiden zijn tot afwezigheid van inzicht in het wezen en de samenstelling der Indische Kerk“, maar ik ben er in- tegendeel van overtuigd, dat nadere kennisname hiervan het vertrouwen in de Prot. Kerk van Ned-Indië niet versterken, maar nog veel meer verzakken zou. Zelf schijnt schrijver hier ook wel iets van te gevoelen, als hij zegt: „Wanneer er een Gereformeerd jongeling of een R.K. „handschoentje“ afreis naar Indië, dan staan de geestelijke leidsteden (in Holland) toch waarlijk niet met den mond vol landen. Waarom deze vrijzinnig- hervormde dan wel?“

Het is een gelukkig teken van kerkelijke opleving in Indië, dat de vraag, wat gedaan moet worden ten aan- zien van hen, die uit Holland uitkomen, al meer onder- oogen gezien wordt.

Het „Alg. Prot. Bl.“ meldt, dat zoowel het Kerk- bestuur van de Prot. Kerk als de Kerkeraad te Batavia er zich mee bezig hielden; en zelf dringt het aan op nauwer contact tusschen de Kerken in Holland en Indië. Men zende steeds bericht van ieder, die naar Indië komt; men doe dat als Kerkeraad, maar ook particulier.

Onze Gereformeerde Kerken in Indië komen op dit punt gelukkig niet achteraan; integendeel: ten onzent is deze actie reeds jaren lang aan den gang, en... het is slechts dijn te betreuren, dat ze door de Hollandsche Kerken in het algemeen niet met meerdere activiteit beantwoordt werd. Want voor ons kan niet gelden een gebrek aan vertrouwen; dat weten we beter; dat kan niet zoo lang we in één Kerkverband leven; daar is ook nog nooit iets van gebleken; neen, maar bij ons is het veelmeer een kwestie van onbekendheid met het Indische Gereformeerde Kerkelijk leven, en soms ook wel van zekere laksheid, of ook (en ik geloof dit nog wel het meeste) van onderschatting der groote geestelijke en morele gevaren, die de uitkomenden tegemoet gaan.

Ik heb mij menigmaal verbaasd over de schuldige

Daar was iets anders noodig om de ware levenshou- ding te vinden: verstand met goddelijk licht bestraald. Dit nu vinden we bij Augustinus, die de klassieke cul- tuur verpuurd in het christendom overdraagt en voor het heidensche Hedonisme een christelijk vreugd- verlangen, een hoogere en blijvende gelukssensatie in de plaats stelt in dat wonderschoone woord van zijn Confessiones, waar eigenlijk alles in ligt wat ik u te zeggen heb: beata vita est gaudium de veritate, het is een gelukkig leven waarin vreugd wordt gevonden over de waarheid.

„Want er is, schrijft hij, een vreugde, die niet wordt gegeven aan de goddeloozen, maar aan hen, die U o God eeren zonder loon te verlangen, wier vreugde Gijzelf zijt. En dit is het gelukkige leven zich te verheugen tot U, over U, om U, dat is het en geen ander. Die echter gelooven, dat het een ander is, zoeken een andere vreugd, maar niet de ware.“

Toch wendt zich hun wil van een of ander beeld der vreugde niet af. Immers, dat is de vreugde over U, die de waarheid zijt, o God, mijn verlichting, heil van mijn aangezicht, mijn God.“

Het zou de moeite loonen in de wijsbegeerte de lijn der genotzoekers in naturalistischen zin te volgen.

Telkens zou ons blikken dat er naast de dorre, ratio- nalistische verstandsverheerlijking en begrippen-gymna- stiek weer behoefte opkwam de Wetenschap in verband te zetten met het geluksverlangen van het Subject, tot waar men uitkomt in het moreel sensualisme van den nieuweren tijd, de leer dat zinnelijke gevoelens en drijfkrachten de enige motieven zijn van alle stre- ven en doen, en hun bevrediging het hoogste doel van de zedelijke daad, het hoogste goed.

Hoe ver de lijn der Wetenschap zich in het abstract- intellectuele verloop kon, leerde de Scholastiek. Men zou zelfs de Mystiek kunnen noemen een reactie- verschijnsel, waarin het gemoeidsleven, het warme hart, het diepe gevoel, het verlangen naar het geluk, het beata vita in harmonischen zin zijn rechten herneemt.

Al meer kwam toch de praktijk op de Wetenschap te isoleeren, haar buiten het leven te stellen, haar te maken tot een verstandsmatier, waarbij alle regis- ters van het orgel der ziel zwijgen, behalve de vox in- tellectualis.

Mijn tijdsbestek dult niet, dat ik hierop in den breede inga. Over twee verschijnselen moet ik echter iets apart zeggen: over de Renaissance en over onzen eigen tijd.